

SELETUSKIRI
maeluministri määruse „Maaeluministri 26. juuli 2019. a määruse nr 63
„Põllumajandustoodete ja toiduainete kvaliteedikavas osalemise toetus“ muutmise“
eelnõu juurde

1. Sissejuhatus

Maaeluministri määrus „Maaeluministri 26. juuli 2019. a määruse nr 63 „Põllumajandustoodete ja toiduainete kvaliteedikavas osalemise toetus“ muutmise“ (edaspidi *eelnõu*) kehtestatakse Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse¹ (edaspidi *ELÜPS*) § 132 lõike 2 alusel.

Eelnõu hõlmab „Eesti maaelu arengukava 2014–2020“ meetme 3 „Põllumajandustoodete ja toiduainete kvaliteedikavad“ tegevuse liiki 3.1 „Liidu kvaliteedikavades ja siseriiklikult tunnustatud kvaliteedikavades osalemine“ (edaspidi *meede 3.1*). Meede 3.1 panustab „Põllumajanduse ja kalanduse valdkonna arengukava aastani 2030“ toidusektori ettevõtete konkurentsivõimet toetavasse tegevussuunda 5 „Põllumajandussaaduste tootmine, väärindamine ja turustamine“ ning aitab kaasa riigi pikaajalise arengustrateegia „Eesti 2035“ strateegilise sihi „Eesti majandus on tugev, uuendusmeelne ja vastutustundlik“ suunas liikumisele.

2023. aasta jaanuari seisuga on Eestis kaks tunnustatud toidukvaliteedikava: „Rohumaaveise liha tootmine“ ning „Biosfääri programmiala rohumaaveis ja -lammas“. Meetme 3.1 kohaselt toetatakse ELÜPS-i § 92 lõike 3 alusel tunnustatud toidukvaliteedikavas (edaspidi *tunnustatud toidukvaliteedikava*) osalemist. Toetust antakse tunnustatud toidukvaliteedikavas osalemisega seotud püsikulude hüvitamiseks ühes tunnustatud toidukvaliteedikavas osalemise kohta kuni viiel aastal arvates esmakordsest kavaga liitumisest, kuid kõige hiljem 2025. aasta 30. juunil. Kuigi toetust on võimalik taotleda tunnustatud toidukvaliteedikavas osalemise eest kuni viiel aastal arvates esmakordsest kavaga liitumisest ja toetust on õigus saada nende kavas osaletud aastate eest, siis hoolimata sellest maksab Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni Amet (edaspidi *PRIA*) toetuse saajale toetust vaid kuni 2025. aasta 30. juunini, sest käesolev programmiperiood lõpeb 2025. aasta 31. detsembril.

Maaeluministri 26. juuli 2019. a määruses nr 63 „Põllumajandustoodete ja toiduainete kvaliteedikava osalemise toetus“ (edaspidi *määrus*) tehakse vajalikud muudatused seetõttu, et 2022. aastal tunnustati toidukvaliteedikava „Biosfääri programmiala rohumaaveis ja -lammas“. Seni kehtinud määruse alusel oli võimalik toetust maksta tunnustatud toidukvaliteedikavas „Rohumaaveise liha tootmine“ osalejatele. Kuna tunnustatud toidukvaliteedikavas osalemisega seotud püsikulud on iga kava puhul erinevad, siis kindlat kulude loetelu nende kohta ei ole määruses sätestatud ning toetuse suurus, mis kehtestatakse standardiseeritud ühikuhinna alusel, arvutatakse iga kava kohta eraldi. Määrusesse lisati tunnustatud toidukvaliteedikavas „Biosfääri programmiala rohumaaveis ja -lammas“ osalejatele toetuse suuruse arvutamiseks vajalikud ühikuhinnad ning taotluste hindamise kriteeriumid ja hindamise kord. Seega tehakse muudatused, mille kohaselt saavad ka tunnustatud toidukvaliteedikavas „Biosfääri programmiala rohumaaveis ja -lammas“ osalejad toetust taotleda. 2022. aasta 16. septembri seisuga oli selle tunnustatud toidukvaliteedikavaga liitunud 11 osalejat.

¹ [RT I, 23.11.2022, 2](#)

Määruse eelnõu ja seletuskirja koostas Maaeluministeeriumi põllumajanduspoliitika osakonna valdkonnajuht Kerli Nõges (625 6560, kerli.noges@agri.ee). Juriidilise ekspertiisi määruse eelnõule tegi Maaeluministeeriumi õigusosakonna nõunik Diana Rammul (625 6259, diana.rammul@agri.ee). Keeleliselt toimetas eelnõu Maaeluministeeriumi õigusosakonna peaspetsialist Laura Ojava (625 6523, laura.ojava@agri.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Määrust muudetakse järgmiselt.

Eelnõu punktiga 1 muudetakse määruse § 3 lõiget 4, sest 2021. aasta 15. mail jõustus jäätmeseaduse (edaspidi *JäätS*) redaktsioon, mille kohaselt muudeti *JäätS*-i vastutussätteid. *JäätS*-i § 125 tunnistati kehtetuks, kuna selle teo eest on vastutussäte olemas *JäätS*-i §-s 120¹. Samuti tunnistati kehtetuks *JäätS*-i §-d 126¹ ja 126⁶, sest seadusemuudatustega pandi kokku mitmed vastutussätted ning edaspidi on ka nende kahe sätte sisu kaetud *JäätS*-i §-dega 120¹, 126 ja 126⁴. Eeltoodu tõttu viiakse määruses sätestatu kooskõlla *JäätS*-is sätestatuga.

Eelnõu punktiga 2 täiendatakse määruse § 5 lõikega 1¹. Määruse § 5 lõikes 1 on sätestatud standardiseeritud ühikuhinna suurused tunnustatud toidukvaliteedikava „Rohumaaveise liha tootmine“ puhul. Muudatusega täiendatakse määrust andmetega, mille alusel arvutatakse toetuse suurus 2022. aastal tunnustatud toidukvaliteedikava „Biosfääri programmiala rohumaaveis ja -lammas“ osalejatele.

Määruse § 4 kohaselt saab toetust taotleda ELÜPS-i § 92 lõike 3 alusel tunnustatud toidukvaliteedikavas osalemisega seotud püsikulude hüvitamiseks. Kuna tunnustatud toidukvaliteedikavas osalemisega seotud püsikulud on iga kava puhul erinevad, siis kindlat kulude loetelu nende kohta ei ole määruses sätestatud ning toetuse suurus, mis kehtestatakse standardiseeritud ühikuhinna alusel, arvutatakse iga kava kohta eraldi. Standardiseeritud ühikuhinna rakendamise aluseks on Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1303/2013² artikli 67 lõike 1 punkt b. Sellest lähtudes antakse toetust standardiseeritud ühikuhinna alusel, mille suuruse määrab kindlaks iga tunnustatud toidukvaliteedikava puhul sõltumatu ja pädev isik, kaardistades kõigepealt kavas osalemisest tulenevad nõuded ning tehes seejärel kindlaks nende nõuete täitmisest tulenevate kulude maksumuse. Alus eespool nimetatud viisil kulude kindlaksmääramiseks tuleneb Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1303/2013 artikli 67 lõikest 5, mille punkti a kohaselt tuleb sama artikli lõike 1 punktis b osutatud kulud kindlaks määrata ausal, õiglasel ja tõendataval arvutusmeetodil, mis põhineb statistilistel andmetel, muul objektiivsel teabel või eksperdi hinnangul, toetusesaajate varasemat tegevust käsitlevatel tõendatud andmetel või individuaalse toetusesaaja tavapärase kuluarvestustavade rakendamisel.

Kuna iga tunnustatud toidukvaliteedikava on erinev ning iga kava eeskirjas on sätestatud erinevad nõuded, tellitakse pärast iga uue kava tunnustamist sõltumatult ning pädevalt isikult analüüs, milles kaardistatakse kõik kavas osalemisega kaasnevad püsikulud ja tehakse kindlaks nende maksumused.

² Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr [1303/2013](#), millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi, Euroopa Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondi ning Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta, nähakse ette üldsätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi ja Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta ning tunnustatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1083/2006 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 320–469).

Tunnustatud toidukvaliteedikava „Biosfääri programmiala rohumaaveis ja -lammas“ puhul telliti analüüs Põllumajandusuuringute Keskuse maamajanduse analüüsi osakonnalt. Analüüsis „Kvaliteedikavas „Biosfääri programmiala rohumaaveis ja -lammas“ osalemise püsikulude analüüs“³ kaardistati kõnealusel kavas osalemise püsikulud, milleks olid iga-aastased kontrollikulud ning loomade heaolu tagamisega kaasnevad kulud.

Kulud on seotud eelkõige loomade heaolu tagamisega tunnustatud toidukvaliteedikavas esitatud nõuete kohaselt (nt puhtale veele ligipääsu tagamisega kaasnevad lisakulud, parasiidiseire lisakulud, talvise jalutusala hooldamise lisakulud), aga ka karjatamiseks kasutatava rohumaaga hooldamise ja püsirohumaadelt või poollooduslikelt kooslustelt talvise rohusööda varumisega. Seega koosneb tunnustatud toidukvaliteedikava „Biosfääri programmiala rohumaaveis ja -lammas“ puhul toetussumma suurus osaleja kohta kahest komponendist: 1) standardiseeritud ühikuhind määruse § 5 lõikes 1¹ nimetatud looma ehk põhikarjalooma kohta, mis korrutatakse loomade arvuga, ja 2) ettevõtte iga-aastane kontrollikulu.

Põhikarja loomana lähevad arvesse vähemalt kümne kuu vanune utt, lihatõugu ammlehm või vähemalt kaheksa kuu vanuse lihatõugu lehmullikas. Standardiseeritud ühikuhinna arvutused on tehtud keskmiselt põhikarja looma kohta, võttes arvesse tunnustatud toidukvaliteedikavas osalevate ettevõtjate peetavate loomade arvu ja karja struktuuri (põhikarja loomade osatähtsus kogu loomade arvust). Arvutused on tehtud eraldi vähemalt kümne kuu vanuse ute ja vähemalt kaheksa kuu vanuse lihatõugu lehmullika kohta, arvutustes on arvesse võetud ka põhikarja loomade juurde kuuluvatele muudele loomadele (talled, vasikad jne) tehtavad kulutused, mis on seotud tunnustatud toidukvaliteedikavas osalemisega.

Ettevõtte iga-aastase kontrollikulu arvutamisel on arvesse võetud keskmine ettevõtte kontrollimiseks kuluv aeg ja konsulendi keskmine tunnitasu. Põllumajandusuuringute Keskuse hinnangul kulub ühe ettevõtte kontrollimiseks (ettevõttes kohapeal söötade, loomade ja pidamistingimustega tutvumine, söödavajaduse ja karjatamiskoormuse arvutamine, hindamisakti koostamine) 8–12 tundi aastas ehk keskmiselt 10 tundi, kusjuures ettevõtte suurus kontrollimisele kuuluvat ajakulu oluliselt ei mõjuta. Võttes arvesse, et konsulenditöö keskmine tunnitasu on 41,45 eurot, kujuneb ettevõtte aastaseks kontrollikulu maksumuseks 414,50 eurot olenemata ettevõtte suurusest.

Tunnustatud toidukvaliteedikava „Biosfääri programmiala rohumaaveis ja -lammas“ puhul arvutatakse toetuse suurus taotleja peetava looma kohta, võttes arvesse, et püsikulud on 9,22 eurot vähemalt kümne kuu vanuse ute ning 37,20 eurot lihatõugu ammlehma või vähemalt kaheksa kuu vanuse lihatõugu lehmullika kohta aastas ning sellele liidetakse aastane kontrollikulu, milleks on 414,50 eurot taotleja kohta. Taotleja peetavate nimetatud loomade arvu määramisel lähtub PRIA põllumajandusloomade registrist, kust päritakse andmed taotlusvooru viimase päeva seisuga.

Eelnõu punktiga 3 täiendatakse määruse § 5 lõikega 3. Muudatusega täiendatakse määrust viitega toetuse maksimaalsele suurusele. Toetuse maksimaalne suurus tuleneb Euroopa

³ A. Naarits, M. Aamisepp, E. Matveev, K. Tiirats. MAK 2014–2020 meetme 3 „Põllumajandustoodete ja toiduainete kvaliteedikavad“ tegevuse liigi 3.1 kvaliteedikavas „Biosfääri programmiala rohumaaveis ja -lammas“ osalemise püsikulude analüüs. Põllumajandusuuringute Keskus: 2022. [Uuringud | Maaeluministeerium \(agri.ee\)](https://maeluministeerium.agri.ee).

Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013⁴ II lisast, mille kohaselt saab põllumajandustoodete ja toiduainete kvaliteedikavade puhul toetuse maksimaalne suurus olla 3000 eurot põllumajandusliku majapidamise kohta aastas. Viide lisatakse, sest tunnustatud toidukvaliteedikava „Biosfääri programmiala rohumaaveis ja -lammas“ puhul kujuneb osa toetuse summast taotleja peetavate loomade arvu alusel ning seetõttu on oluline määruse tekstis esitada toetuse võimalik maksimaalne suurus põllumajandusliku majapidamise kohta aastas.

Eelnõu punktiga 4 tehakse tehniline muudatus. Kuna määruse alusel on edaspidi võimalik toetust taotleda kahes tunnustatud toidukvaliteedikavas osalejatel ning kummagi kava puhul on toetuse maksmise aluseks erinevad andmed, siis tuleb kehtestada mõlema kava kohta eraldi paragrahvid taotluste hindamise kriteeriumitega ja hindamisega korraga. Sel põhjusel muudetakse § 10 pealkirja („Taotluse hindamise kriteeriumid ja hindamise kord tunnustatud toidukvaliteedikava „Rohumaaveise liha tootmine“ puhul“).

Eelnõu punktiga 5 tunnistatakse kehtetuks määruse § 10 lõige 4, mille kohaselt eelistatakse nende taotlejate taotlusi, kes osalevad suurema osalejate arvuga tunnustatud toidukvaliteedikavas. Muudatus tuleneb asjaolust, et mõlema tunnustatud toidukvaliteedikava kohta kehtestatakse eraldi paragrahv taotluste hindamise kriteeriumite ja hindamise korraga. Taotluste paremusjärjestuse tekkimist on vaja reguleerida sellise olukorra puhul, kus toetust taotlevad rohkem kui ühes tunnustatud toidukvaliteedikavas osalevad taotlejad: see reguleeritakse eelnõu punktis 7.

Eelnõu punktiga 6 täiendatakse määrust §-ga 10¹, millega sätestatakse taotluse hindamise kriteeriumid ja hindamise kord tunnustatud toidukvaliteedikava „Biosfääri programmiala rohumaaveis ja -lammas“ puhul. PRIA hindab kõiki nõuetele vastavaid taotlusi ühe hindamiskriteeriumi alusel, milleks on nende määruse § 5 lõikes 1¹ nimetatud loomade arv, keda taotleja pidas taotluse esitamise tähtpäeva seisuga. Taotlus vastab hindamiskriteeriumite miinimumnõuetele, kui taotleja pidas taotluse esitamise tähtpäeva seisuga vähemalt viit lihatõugu ammlehma või viit vähemalt kaheksa kuu vanust lihatõugu lehmullikat või vähemalt kümnet vähemalt kümne kuu vanust utte. Sama lähenemist on varem kasutatud otsetoetuste maksmisel, näiteks aastatel 2015–2016 rakendatud piimalehma, ammlehma ning ute ja kitse kasvatamise otsetoetuse puhul ning ka praegu rakendatava ute ja kitse kasvatamise otsetoetuse (maaeluministri 6. jaanuari 2021. a määrus nr 2 „Ute ja kitse kasvatamise otsetoetus“⁵) puhul. Ammlehma kasvatamise otsetoetust rakendati aastatel 2015–2016 ning jätkatakse taas alates 2023. aastast. Ute ja kitse kasvatamise otsetoetust rakendati aastatel 2015–2016 ning taas alates 2021. aastast. Need otsetoetused on seotud tootmiskohustusega, mis tähendab, et taotlejad peavad pidama mingil minimaalsel arvul ammlehmi või uttesid ja kitsi, täites seeläbi toetusmeetmete laiemat eesmärki (säilitada või taastada raskustes olevates sektorites tootmise tase). Selleks seati minimaalse loomade arvu piirmäärad vastavates sektorites valitseva olukorra järgi, põhinedes peamiselt loomade arvude muutustel ja põllumajandusliku raamatupidamise andmebaasi (FADN) andmetel tehtud analüüsidel, milles muu hulgas võeti arvesse majapidamiste netolisandväärtust tööjõu aastaühiku kohta, kogutoodangut, kogukulusid, tasustamata tööjõu osakaalu, põllumajanduslike toetuste osakaalu jne. Taotlejate peetavate loomade andmeid kontrollib PRIA põllumajandusloomade registrist. Paremaks loetakse selle taotleja taotlus, kelle peetavate § 5 lõikes 1¹ nimetatud loomade arv on

⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus [\(EL\) nr 1305/2013](#) Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1698/2005 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 487–548).

⁵ [RT I, 08.01.2021, 1](#)

suurem, sest sellise taotleja roll on tunnustatud toidukvaliteedikava alusel toodetud liha turule jõudmisel olulisem.

Eelnõu punktiga 7 muudetakse määruse § 11 lõike 2 sõnastust, et reguleerida taotluste paremusjärjestuse tekkimist olukorras, kus toetust taotlevad rohkem kui ühes tunnustatud toidukvaliteedikavas osalevad taotlejad. Kui toetuse rahalisi vahendeid ei ole piisavalt, et toetust saaks anda kõigile tunnustatud toidukvaliteedikavades osalejatele, kes toetust taotlevad, siis eelistatakse suurema osalejate arvuga tunnustatud toidukvaliteedikavas osalevate taotlejate taotlusi. Näiteks tekib olukord, et toetust taotlevad kolmes tunnustatud toidukvaliteedikavas osalejad, kuid rahalisi vahendeid toetuse maksmiseks jätkub ainult kahes tunnustatud toidukvaliteedikavas osalejatele – sellisel juhul eelistatakse nende taotlejate taotlusi, kes osalevad suurema osalejate arvuga tunnustatud toidukvaliteedikavas.

Eelnõu punktiga 8 jäetakse määruse § 13 lõikest 3 normitehnilistel põhjustel välja tekstiosa „Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1698/2005 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 487–548)“. Tegemist on vormilise muudatusega, sätte sisu ei muutu.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu väljatöötamisel võeti aluseks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1305/2013 Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1698/2005 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 487–548) ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1303/2013, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi, Euroopa Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondi ning Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta, nähakse ette üldsätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi ja Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1083/2006 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 320–469).

Eelnõus nimetatud Euroopa Liidu õigusaktid on kättesaadavad Euroopa Liidu Teataja veebilehel <http://eur-lex.europa.eu>.

4. Määruse mõjud

Eestis on kaks riiklikult tunnustatud toidukvaliteedikava: tunnustatud toidukvaliteedikavas „Rohumaaveise liha tootmine“ on 2021. aasta lõpu seisuga 77 osalejat ning tunnustatud toidukvaliteedikavas „Biosfääri programmiala rohumaaveis ja -lammas“ on 2022. aasta septembri lõpu seisuga 11 osalejat. Toetus suurendab põllumajandustootjate huvi liituda riiklikult tunnustatud toidukvaliteedikavadega ning soodustab uute toidukvaliteedikavade teket. Toidukvaliteedikavades osalemine aitab parandada põllumajandussektori konkurentsivõimet, kindlustades põllumajandustootja positsiooni tarneahelas, ning loob eeldused parema ja stabiilsema kvaliteediga toodete turule jõudmiseks.

PRIA-le kaasneb määruse muudatusega teatud töökoormuse kasv, kuna taotlejate ring on suurenenud seoses teise toidukvaliteedikava tunnustamisega 2022. aasta märtsis ning edaspidi tuleb menetleda kahes toidukvaliteedikavas osalejate taotlusi.

Määruse muudatusega kaasneb mõningane positiivne regionaalne mõju, sealhulgas mõju maa- ja rannapiirkondadele, kuna taotlejad on põllumajandusliku majandustegevusega tegelevad ettevõtjad, kes asuvad valdavalt maapiirkondades. Määruse muudatustel ei ole otsesest ja olulist sotsiaalset, sealhulgas demograafilist mõju. Määruse muudatustega ei kaasne otsesest ja olulist mõju riigi julgeolekule ning välissuhetele. Määrusel on teatav positiivne mõju looduskeskkonnale, kuna see soodustab biosfääri programmiala looduslike rohumaade hooldamist ja elurikkuse säilitamist.

Kuna eelnõus kavandatud muudatustel puudub oluline mõju, ei ole vaja koostada Vabariigi Valitsuse 22. detsembri 2011. a määruse nr 180 „Hea õigusloome ja normitehnika eeskiri” § 65 lõike 2 kohast mõjude analüüsi aruannet.

5. Määruse rakendamise seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse rakendamise eeldatavate lisakulutuste ega -tulused riigieelarvelistest vahenditest.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

7. Eelnõu kooskõlastamine ja huvirühmade kaasamine

Eelnõu esitati eelnõude infosüsteemi EIS kaudu kooskõlastamiseks Rahandusministeeriumile ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile.

Rahandusministeerium kooskõlastas eelnõu märkusteta. Kuna Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium ei ole Vabariigi Valitsuse 13. jaanuari 2011. a määruse nr 10 „Vabariigi Valitsuse reglement“ § 7 lõike 4 kohaselt ettenähtud tähtsaja jooksul eelnõu kooskõlastanud ega jätnud seda põhjendatult kooskõlastamata, loetakse eelnõu nimetatud määruse § 7 lõike 4 kohaselt kooskõlastatuks.

Eelnõu esitati arvamuse andmiseks PRIA-le ja tunnustatud toidukvaliteedikava „Biosfääri programmiala rohumaaveis ja -lammas“ tunnustamiseks esitanud tootjarühmale, kes ei esitanud eelnõu kohta ettepanekuid.

(allkirjastatud digitaalselt)

Marko Gorban
Kantsler